

UZASADNIENIE

postanowienia z 8 kwietnia 2024 r.

O. U. jest oskarżony o popełnienie przestępstw z art. 258

§ 1 k.k. (I) oraz z art. 56 ust. 3 w zw. z art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (II).

Na etapie śledztwa prowadzonego przez MWZ Prokuratury Krajowej w Krakowie, postanowieniem z dnia 3 września 2020 r., sygn. akt

PK IV WZ Ds. 27.2017, zabezpieczono na mieniu ówczesnego podejrzanego O. U., a obecnie oskarżonego:

1. grożącą mu na zasadzie art. 33 § 2 k.k. za przestępstwo z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k., karę grzywny w przewidywanej wysokości 810 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 2000 (dwa tysiące złotych), tj. do maksymalnej wysokości 1.620.000 zł;

2. grożący mu na zasadzie art. 45 § 1 k.k. przepadek równowartości korzyści majątkowej w przewidywanej kwocie nie mniejszej niż 3.000.000 zł osiągniętej za czyn opisany w punkcie II postanowienia o przedstawieniu zarzutów;

3. grożący mu na zasadzie art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii środek kompensacyjny w postaci nawiązki na cele zapobiegania i zwalczania narkomanii w przewidywanej kwocie do 50.000 złotych za czyn opisany w punkcie II postanowienia o przedstawieniu zarzutów;

4. orzeczenie o kosztach sądowych w przewidywanej wysokości do 100.000 zł.

Zabezpieczenia dokonano na podstawie art. 291 k.p.k. w zw. z art. 45 § 2 i 3 k.k., poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości położonej w S., ul. (...) nr (działki (...)) zabudowanej domem jednorodzinny o pow. 167 m² wraz z udziałem w drodze dojazdowej objętej działką (...), o szacunkowej wartości 700 000 zł, dla której Sąd Rejonowy w S. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...), gdzie jako właściciel nieruchomości wskazana jest I. P., a stanowiącej faktyczną własność O. U..

Na powyższe postanowienie, złożone zostało zażalenie. Postanowieniem z dnia 12.02.2021 r., sygn. akt VI Kp 2177/20, Sąd Okręgowy w Krakowie utrzymał w mocy orzeczenie o zabezpieczeniu wydane przez prokuratora.

Postanowieniem z 9 lutego 2024 r., sygn. akt VI K 148/21, Sąd Okręgowy w Krakowie – powołując się na treść art. 293 § 1 k.p.k. - nie uwzględnił wniosku obrońcy oskarżonego o zmianę zabezpieczenia majątkowego ustanowionego postanowieniem MZW Prokuratury Krajowej w Krakowie z 3 września 2020 r., sygn. akt PK IV WZ Ds. 27.2017, w stosunku do oskarżonego O. U., gdyż nowe dowody jakie przeprowadzono w toku przewodu sądowego nie obalają domniemania, jakie przyjęto i stwierdzenia, że I. P. jest tylko formalnym właścicielem nieruchomości, faktycznie została ona nabyta za środki jakimi dysponował oskarżony, który nie wskazał żadnych legalnych źródeł dochodów. W rezultacie Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uznania, iż pojawiły się okoliczności obalające domniemanie, jakie poczynił prokurator stosując zabezpieczenie przy wykorzystaniu tzw. konfiskaty rozszerzonej.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł obrońca oskarżonego, zaskarżając je w całości i zarzucał:

1/ na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k., obrazę przepisów postępowania w postaci art. 92 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., w zakresie w jakim Sąd I-instancji przyjął wbrew regułom prawidłowego rozumowania, prawidłowej oceny dowodów i całkowicie pomijając część zgromadzonego materiału dowodowego, że „nie ma podstaw do zmiany w zakresie zabezpieczenia. Dowody te nie podważają wcześniejszych ustaleń i domniemań poczynionych na etapie śledztwa. Na

tamtym etapie Prokurator prawidłowo ustalił i uzasadnił przesłanki stosowania zabezpieczenia majątkowego, tak w oparciu o przepisy prawa, jak i okoliczności sprawy:

a) mimo że urząd prokuratorski na etapie wydawania postanowienia przeprowadził w istocie jedynie iluzoryczne postępowanie dowodowe, które na dodatek było sprzeczne nawet z materiałem dowodowym, którym dysponował już urząd prokuratorski na owym etapie postępowania - Sąd I-instancji generalnie odwołał się do wcześniejszych ustaleń urzędu prokuratorskiego, a Prokurator w ramach dokonanych przez siebie ustaleń stwierdził jedynie, że I. P. miała na tyle niskie dochody, że nie mogłaby uzyskać kredytu na zakup nieruchomości, mimo iż w rzeczywistości nabyła ją właśnie w głównej mierze za środki pochodzące z kredytu bankowego (co obrońca wykazał dokumentami), a więc Sąd I- instancji odwołał się do ustaleń faktycznych poczynionych przez urząd prokuratorski, które są oczywiście błędne - stwierdzenie, że

I. P. uzyskiwała niewystarczające dochody i nie było jej stać na kredyt jest kontryfakcyjne, skoro w rzeczywistości taki kredyt uzyskała;

b) mimo że dowody zaoferowane w toku całego postępowania przez obrońcę były wielokrotnie bardziej kompletne, szczegółowe i spójne obrońca przedstawił taki materiał dowodowy, który obalił tezy urzędu prokuratorskiego i potwierdził twierdzenia obrony - obrońca bardzo szczegółowo przedstawił etapy nabywania przedmiotowej nieruchomości przez I. P. wraz dokumentami, które towarzyszyły takim etapom (od umowy przedwstępnej aż do umowy przyrzeczonej), a także źródła pochodzenia wszystkich środków pieniężnych I. P. i sposób w jaki były one wydatkowane w związku z nabywaniem przedmiotowej nieruchomości - Sąd I-instancji nie zakwestionował żadnego przedstawionego przez obrońcę dowodu i nie przedstawił żadnego elementu zgromadzonego materiału dowodowego, który przeczyłby dowodom przedstawionym przez obrońcę, ale w sposób dowolny albo po prostu zaprzeczył tezom obrońcy, wynikającym z przedstawionego materiału dowodowego („nie wykazano) albo też odwołał się do niesprecyzowanych intuicji, które nie są jednak wskazywane jako fakty notoryjne („znając realia zarobków w tym zawodzie);

c) Sąd I-instancji odnotował przesłuchanie świadków R. M., D. P. i K. K., ale w istocie Sąd I-instancji faktycznie i merytorycznie pominął treść złożonych przez nich zeznań, które potwierdzają twierdzenia obrońcy - Sąd I-instancji w ogóle nie odniósł się do treści tych zeznań, a w szczególności w żaden sposób ich nie sfalsyfikował.

Powyższe uchybienie miało wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, jako że prawidłowe zastosowanie przepisów postępowania w postaci art. 92 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. wyklucza możliwość przyjęcia, że zabezpieczona nieruchomość nie stanowiła wyłącznej własności I. P., gdyż nie miała ona możliwości jej samodzielneho nabycia.

2/ Na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k., obrazę przepisu postępowania w postaci art. 291 § 1 k.p.k. w zakresie w jakim Sąd I-instancji postanowił nie uwzględnić wniosku obrońcy o zmianę zabezpieczenia majątkowego ustanowionego postanowieniem Prokuratora poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania całej nieruchomości należącej do I. P., o szacunkowej wartości 700.000 zł, ale równocześnie w kontekście nabycia tej nieruchomości przez I. P. (za łączną kwotę 455.000 zł), Sąd I-instancji bezpośrednio zakwestionował jedynie fakt wpłaty 86.681 zł tytułem wpłaty własnej, a jeżeli Sąd I-instancji nie kwestionuje pochodzenia środków innych niż owe 86.681 zł, to zabezpieczenie majątkowe powinno obejmować tylko mienie do takiej wartości a nie całą przedmiotową nieruchomość o szacunkowej wartości 700.000 zł, tak jakby cała nieruchomość została nabyta z pomocą środków, których pochodzenia nie jest w stanie wykazać I. P., jako że zgodnie z art. 291 § 1 k.p.k. zabezpieczenie majątkowe powinno odnosi się do „mienia oskarżonego" lub „mienia, o którym mowa w art. 45 § 2 Kodeksu karnego", a tylko w zakresie owych Sąd I-instancji wyraża jakiegokolwiek wątpliwości co do tego, czy owe środki mogły stanowić własność I. P..

Powyższe uchybienie miało wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, jako że prawidłowe zastosowanie przepisu postępowania w postaci art. 291 § 1 k.p.k. wyklucza możliwość zastosowania zabezpieczenia majątkowego powyżej 86.681 zł, jeżeli Sąd I-instancji nie kwestionuje pochodzenia środków innych niż owe 86.681 zł.

W konkluzji zażalenia - wskazując na powyższe zarzuty - obrońca oskarżonego O. U. wniósł o zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia w sposób zgody z wioskami obrońcy, przedstawionymi we wniosku obrońcy z dnia 15 maja 2023 r. o uchylenie zabezpieczenia majątkowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Orzeczenie prokuratora, stanowiące podstawę wpisu/zabezpieczenia majątkowego - a następnie zaskarżone orzeczenie, jako akceptujące aktualność tegoż rozstrzygnięcia prokuratora - zostało wydane na podstawie art. 291 k.p.k. i art. 293 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 § 2 i 3 k.k., poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości położonej w S., ul. (...) nr (działki (...)) zabudowanej domem jednorodzinny o pow. 167 m2 wraz z udziałem w drodze dojazdowej objętej działką (...), o szacunkowej wartości 700 000 zł, dla której Sąd Rejonowy w Sosnowcu Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...), gdzie jako właściciel nieruchomości wskazana jest I. P., a stanowiącej faktyczną własność O. U.. Jest to fundamentalna konstatacja, gdyż w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. postanowienie z 27.02.2008., WZ 4/08, OSNKW 2008/5/39), jak również w piśmiennictwie przyjmuje się, że zawarte w art. 291 k.p.k. sformułowanie o zabezpieczeniu na „mieniu oskarżonego” (podejrzanego) dotyczy zarówno mienia, wobec którego przysługuje prawo własności wyłącznie podejrzanemu, ale także takiego, do którego prawo to przysługuje łącznie z innymi osobami (np. z małżonkiem), co znajduje dodatkowe uzasadnienie w treści art. 7431 § 1 k.p.c., zgodnie z którym postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do podjęcia czynności związanych z wykonaniem zabezpieczenia na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego.

Nie można też uznać zasadności zażalenia z tej przyczyny, iż najpierw prokurator, a później Sąd Okręgowy przyjął, że postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym - dotyczące udziału w nieruchomości wspólnej podejrzanego/oskarżonego O. U. - obejmuje całą nieruchomość należącą do majątku wspólnego tego podejrzanego/oskarżonego i I. P., skoro do czasu zniesienia wspólności ustawowej małżeńskiej ma ona charakter wspólności o charakterze łącznym, w którym nie ma wyodrębnionych udziałów małżonków w majątku wspólnym (zob. art. 35 k.r.o. i art. 42 k.r.o.). Upoważniało to więc do wniosku, że skoro przedmiotem zabezpieczenia jest udział podejrzanego/oskarżonego O. U. w określonej nieruchomości należącej do majątku wspólnego oznacza, że dotyczy to całej nieruchomości. Skarżąca poza literalnym odwołaniem się do treści postanowienia nie przedstawiła argumentów wykazujących na oczywistą zasadność zażalenia w rozumieniu tego terminu przyjmowanym.

Rację ma przy tym skarżąca wskazując, że zgodnie z treścią art. 291 § 4 k.p.k., zabezpieczenie majątkowe należy niezwłocznie uchylić w całości lub w części, jeżeli ustaną przyczyny, wskutek których zostało ono zastosowane w określonym rozmiarze, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie choćby w części. Zapomina jednak przy tym, że istota tego środka przymusu ma na celu takie ograniczenie uprawnień majątkowych oskarżonego, aby możliwym stało się wykonanie wyroku karnego w zakresie orzeczonych przez sąd kar, środków kompensacyjnych i środków karnych o charakterze materialnym, albowiem zagwarantowanie egzekucji wyroków wydanych przez niezawisłe sądy jest elementarnym warunkiem porządku publicznego w państwie (por. uzasadnienie wyroku TK z dnia 12 stycznia 1999 r. P 2/98, OTK 1999/1/2). Niewątpliwie też, zabezpieczenie majątkowe stanowi istotne ograniczenie prawa do dysponowania swoim mieniem przez osobę, która w trakcie trwania postępowania karnego korzysta z domniemania niewinności, w konsekwencji czego jego stosowanie winno być ograniczone jeżeli w świetle okoliczności sprawy rysuje się realna szansa wykonania kary i wyegzekwowania odszkodowania także bez tego środka (por. P. Kruszyński, Z problematyki zmian przepisów KPK w zakresie zabezpieczenia majątkowego, Palestra 1994, nr 9–10, str. 36). W konsekwencji, rozmiar zabezpieczenia powinien odpowiadać jedynie potrzebom tego, co ma zabezpieczać i należy je uchylić niezwłocznie w całości lub w części jeśli ustaną przyczyny wskutek których zostało ono zastosowane w określonym rozmiarze lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie choćby w części. Zabezpieczenie majątkowe powinno być stosowane jedynie wtedy, gdy konkretne okoliczności wskazują, że wykonanie orzeczonych w przyszłości kary i środków karnych lub egzekucji zasądzonego odszkodowania jest zagrożone i wymaga

zabezpieczenia przed działaniami oskarżonych, które mogą doprowadzić do uszczuplenia ich majątku lub jego ukrycia (zob. postanowienie SA w Katowicach z 9.10.2013., II AKz 588/13, LEX 1422309).

Przechodząc w powyższym kontekście normatywnym i judykacyjnym do merytorycznej oceny wydanego przez Sąd Okręgowy postanowienia stwierdzić należy, że jest ono trafne i znajduje podstawy zarówno w ustalonym stanie faktycznym, jak i w obowiązujących przepisach prawa. Nie budzi wątpliwości, iż zgodnie z przepisem art. 292 § 1 k.p.k. w zw. z art. 742 § 1 k.p.c. podstawą wniosku o uchylenie lub zmianę prawomocnego postanowienia, którym dokonano zabezpieczenia, może być odpadnięcie lub zmiana podstawy zabezpieczenia. Z pierwszą z wymienionych sytuacji mamy do czynienia przede wszystkim w razie odpadnięcia interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia, np. gdy wobec zmiany okoliczności faktycznych (uzyskanie przez uprawnionego zabezpieczenia materialnoprawnego, polepszenie się kondycji finansowej obowiązanego), nie istnieje już problem zapewnienia wykonalności orzeczenia. Zmiana podstawy zabezpieczenia zachodzi także wówczas, gdy dotychczasowy sposób zabezpieczenia stał się nadmiernie uciążliwy dla dłużnika, a inny sposób zapewnia wierzycielowi należyłą ochronę. Wskazania przy tym wymaga, iż wydając postanowienie o zabezpieczeniu organ do tego kompetentny ma swobodę wyboru sposobu zabezpieczenia w ramach przewidzianych katalogiem zamkniętym wskazanym w art. 747 k.p.c., do której to regulacji odsyła przepis art. 292 § 1 k.p.k.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny nie dopatrył się w realiach rozpoznawanej sprawy, by od czasu wydania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego zmiany uległy okoliczności, które stanowiły podstawę do jego zastosowania i słusznie Sąd Okręgowy nie dostrzegł okoliczności przemawiających za potrzebą uchylenia ustanowionego w sprawie zabezpieczenia. Trzeba w tym kontekście wspomnieć, że O. U. jest oskarżony o popełnienie przestępstw w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k., a zarzuty dotyczą znacznych ilości środków odurzających, co niewątpliwie może znaleźć odzwierciedlenie w wymiarze ewentualnych majątkowych instrumentów reakcji karnej w związku z popełnionymi przestępstwami. Taka perspektywa już sama przez się stymuluje do podejmowania działań w bezprawny sposób utrudniających realizację przewidywanych/grozących oskarżonemu instrumentów reakcji karnej, a tym samym implikuje trwanie zabezpieczenia majątkowego tych instrumentów, gdyż zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione w rozumieniu art. 291 § 1 in fine k.p.k.:

- 1/ na zasadzie art. 33 § 2 k.k. za przestępstwo z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k., kara grzywny w przewidywanej wysokości 810 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 2000, tj. do maksymalnej wysokości 1.620.000 zł;
- 2/ na zasadzie art. 45 § 1 k.k. przepadek równowartości korzyści majątkowej w przewidywanej kwocie nie mniejszej niż 3.000.000 zł osiągniętej za czyn opisany w punkcie II postanowienia o przedstawieniu zarzutów;
- 3/ na zasadzie art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii środek kompensacyjny w postaci nawiązki na cele zapobiegania i zwalczania narkomanii w przewidywanej kwocie do 50.000 złotych za czyn opisany w punkcie II postanowienia o przedstawieniu zarzutów;
- 4/ orzeczenie o kosztach sądowych w przewidywanej wysokości do 100.000 zł.

Dlatego w realiach rozpoznawanej sprawy istnieją pełne podstawy do korzystania z tej instytucji, zważywszy na wykazane powyżej okoliczności, w postaci rodzaju i charakteru przestępstw zarzucanych oskarżonemu. Sąd Apelacyjny nie dostrzegł w analizowanej sytuacji procesowej, aby ustanowione w sprawie zabezpieczenie było zbyt dolegliwe w skutkach i na etapie postępowania jurysdykcyjnego. Zabezpieczenie w postaci hipoteki na nieruchomości stanowi bowiem wpis we właściwym rozdziale księgi wieczystej, i wobec nie wykazania konkretnych okoliczności, nie sposób uznać, aby okoliczność ta nosiła znamiona znacznej uciążliwości dla oskarżonego O. U. lub I. P., czy też ograniczała ich w możliwości podjęcia jakichkolwiek działań, których przedmiotem miała by być owa nieruchomość.

Natomiast zażalenie nie wykazuje żadnej innej (następczej) zmiany okoliczności, wskazującej na konieczność uchylenia stosowanego zabezpieczenia. Dlatego też stanowisko zażalenia, a wcześniej wniosku, iż dalsze stosowanie

wskazanej instytucji jest zbędne dla zabezpieczenia przyszłego wyegzekwowania zasądzonych prawomocnym wyrokiem instrumentów reakcji karnej, nie jest w tym aspekcie prawidłowe. Jak już bowiem wcześniej podkreślono, istotą zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym jest zagwarantowanie skutecznego wykonania orzeczeń o charakterze majątkowym, wydanych w związku z rozstrzygnięciem o odpowiedzialności karnej. Należy więc przyjąć, że sąd wykonujący prawomocne orzeczenie wydane w postępowaniu karnym może uchylić ustanowione w toku postępowania przygotowawczego lub jurysdykcyjnego zabezpieczenie majątkowe realizując jednocześnie cel, dla którego takie zabezpieczenie istniało.

Z tych wszystkich powodów orzeczono o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia.